

11. Ціхановська В. Сучасний стан збутової діяльності сільськогосподарських підприємств України – виробників зернових культур / В. Ціхановська // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 4 (14). – С. 262–266.

Анотація. Современные экологические ограничения актуализируют вопросы внедрения экологических инноваций как в рамках национальных экономик, так и для отдельных субъектов хозяйствования. В статье исследуются теоретические и практические аспекты развития рынка экологических инноваций в Украине. Определены особенности эко-инноваций путем исследования их сущности и классификации. Обоснована целесообразность их внедрения в органическое агропроизводство. Приведены и факторы, которые препятствуют их внедрению, и факторы, которые способствуют ему, создавая соответствующую среду для развития.

Ключевые слова: экологическая инновация, органическое агропроизводство, крупяной рынок, экологизация, сельское хозяйство.

Summary. Modern environmental restrictions actualize the issue of implementation of environmental innovations within both national economies and for individual entities. The article deals with the theoretical and practical aspects of environmental innovations market in Ukraine. The features of eco-innovation by examining their nature and classification. The expediency of their implementation in organic agricultural production. Results and the factors that hinder their implementation, and the factors that contributes to it, creating an appropriate environment for development.

Key words: ecological innovation, organic agricultural production, cereals market, greening agriculture.

УДК 338.45

Бородін М. Ю.
аспірант

Міжнародного університету бізнесу і права

Borodin M. Y.

Postgraduate Student

International University of business and law

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

DIRECTIONS FOR THE UPGRADE AND INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN OIL AND GAS COMPLEX WITHIN THE EUROPEAN INTEGRATION CONTEXT

Анотація. У статті проведено аналіз перспективних напрямів модернізації та інноваційного розвитку нафтогазового комплексу. Доведено необхідність впровадження інновацій для забезпечення сталого розвитку нафтогазового комплексу України.

Ключові слова: інновації, ефективні технології, енергоресурси, нафтогазовий комплекс, операційний процес.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси і світові тенденції розвитку енергетики приводять до збільшення споживання енергетичних ресурсів. Зі збільшенням чисельності населення зростають потреби в ресурсах. Згідно з прогнозами експертів до 2030 року всесвітні витрати енергії повинні збільшитися втричі [3, с. 75]. Такий попит на енергію підвищується внаслідок енергетичних потреб перш за все таких країн, як США, Китай, Росія та Індія.

Умови сучасної економіки ставлять в основу науково-технічної політики поєднання збільшення ефективності та прибутковості роботи організації, що постачає продукцію на ринок, з підвищенням ступеня задоволення цією продукцією потреб людського суспільства.

Загальновідомо, що традиційні джерела енергії складають 79% всіх енергоносіїв у світі (21% – природний газ, 24% – вугілля, 34% – нафта), на альтернативні джерела енергії припадає лише 14% (11% – біомаса, 2% – енер-

гія води, 1% – інші), а на ядерну енергію – 7% [1, с. 34]. Найбільше занепокоєння викликають обмежені запаси природного газу і нафти, які вже в найближчому майбутньому не зможуть покрити зростаючі потреби людства в енергетичних ресурсах.

Нафтогазова промисловість – це той сектор, де процесні інновації впливають не тільки на кінцеві результати діяльності окремих компаній, але й на стан національної економіки загалом. Цілком очевидно, що за останнє десятиліття нафтогазова промисловість продемонструвала цілий ряд вражаючих досягнень по всьому світі. Ці досягнення підтверджують, що до числа найактуальніших завдань для нафтогазових компаній в напрямі інноваційної діяльності відносяться розробка ефективної технологічної стратегії і операційної моделі, вибір перспективних ділових партнерів, використання оптимального набору показників діяльності, що дають змогу оцінити просування компанії на шляху інноваційного розвитку.

Структура операційних доходів нафтогазового комплексу України за сегментами діяльності (2015 рік), млрд. грн.

Сегменти діяльності	Дохід
Транспортування газу	24,2
Зберігання газу	1,4
Видобуток газу	4,8
Торгівля газом	53,3
Транспортування сирової нафти	2,0
Переробка нафти та конденсату	5,2
Видобуток нафти та конденсату	0,3
Інше	0,8
Разом	92

Джерело: річний звіт за 2015 рік [8]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку паливно-енергетичного комплексу та його секторів сьогодні приділяється велика увага з боку вітчизняних науковців-дослідників, таких як В.Г. Бурлака [1], І.Є. Корнілов [3], О.В. Мельник [5], Р.В. Шерстюк [7]. Особливо активні дослідження ефективності ринкових реформ в окремих секторах (нафти, газу) нафтогазового комплексу [1; 6; 7]. Проте, незважаючи на значне число публікацій, сьогодні не обґрунтовані повною мірою напрями модернізації та інноваційного розвитку нафтогазового комплексу України в контексті євроінтеграційних процесів, ефективності положення.

Метою статті є обґрунтування теоретичних основ необхідності впровадження інноваційних технологій та визначення основних напрямів модернізації, а також інноваційного розвитку нафтогазового комплексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах застосування інноваційних технологій є одним з джерел підвищення технологічного рівня виробництва нафтових компаній, що дає їм нові конкурентні переваги. Загальновідомо, що нафтогазовий комплекс (НГК) є важливим сектором промисловості України. Ефективне функціонування його підприємств сприяє соціально-економічному розвитку регіонів країни, а також інших галузей промисловості. У зв'язку з цим ще більше зростає значення його високотехнологічного та ефективного розвитку.

Відповідно до міжнародних стандартів у статистиці науки, техніки та інновацій інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, реалізованого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або нового підходу до соціальних послуг [4, с. 117].

Нафтогазовий комплекс України породжує один з максимальних інвестиційних мультиплікаційних ефектів, тобто створює високий попит на продукцію суміжних з ним галузей. Ступінь розвитку суміжних галузей характеризується мультиплікаційним показником. У розвинених країнах величина мультиплікатора має такі значення: в Норвегії – 1,6–1,7; США – 2,1; Австралії – 1,8–2,4. В Україні «нафтогазовий» мультиплікатор дорівнює 1,6, що відповідає рівню промислово розвинених країн [5, с. 6].

Зі світової практики відомо, що під час реалізації великих нафтогазових проектів приблизно 80% [3, с. 76] із загального обсягу робіт припадає на долю постачальників для нафтогазової галузі: металообробні компанії, сервісні, транспортні та інші; постачальники обладнання та металоконструкцій, будівельних матеріалів, спецодягу, а також наукові та освітні установи і багато інших. Основний ефект від розвитку нафтогазового комплексу відчувають «добувні», «переробні», «машинобудівні» регіони, електроенергетика, будівельна індустрія країни. А непрямий додатковий ефект виявляється у вигляді зростання податкової бази, створення нових робочих місць, збільшення платоспроможного населення тощо. Також необхідно додати, що в сучасній економіці нафтогазовий сектор виступає як один із генераторів попиту на високотехнологічну та наукоємну продукцію. Нафтогазова галузь сьогодні є однією з галузей з надзвичайно високим ступенем концентрації капіталу й виробництва, що підтверджують показники таблиці 1.

Поточна ситуація у нафтогазовій галузі України характеризується низкою негативних явищ і тенденцій, що викликає необхідність розробки шляхів модернізації та її інноваційного розвитку.

До основних проблем негативного стану нафтогазової галузі України можна віднести [2]:

1) неухильне скорочення транзитних потоків російського природного газу через Україну, спричинене насамперед стратегією будівництва обхідних трубопроводів ВАТ «Газпром»; згідно з песимістичним сценарієм Стратегії до 2030 року транзит російського газу територією України може становити щорічно лише 30–40 млрд. куб. м;

2) наявна залежність енергетики України від імпорту газу одного постачальника та незначні обсяги диверсифікованих поставок природного газу;

3) відставання розвитку вітчизняного газового ринку (отже, і його конкурентоспроможності) від активних процесів реформування світових газових ринків насамперед у Європі;

4) необхідність виконання зобов'язань України, що випливають з її членства в Енергетичному Співтоваристві та зафіксовані іншими міжнародними зобов'язаннями України;

5) зростання цін на природний газ до європейського рівня, який робить неконкурентоспроможними галузі промисловості, що забезпечують більшу частину ВВП України;

6) брак значних інвестиційних ресурсів, необхідних для реабілітації та модернізації вітчизняної газотранспортної системи та підземних сховищ газу.

Газотранспортна система (ГТС) України має протяжність 39,8 тис. км. Її проектна потужність на вході становить 288 млрд. куб. газу / рік, а потужність на виході в напрямку європейських країн – 151 млрд. куб. газу / рік. Водночас з технічної точки зору газотранспортна система України характеризується високим рівнем моральної та фізичної зношеності технологічного обладнання та устаткування, низькою ефективністю роботи газоперекачувальних агрегатів компресорних станцій (коефіцієнт корисної дії (ККД) становить 24–26%, тоді як у сучасних – до 42%). 85% устаткування, машин, споруд основного і допоміжного виробництва підземного сховища газу, 5% газопромислового устаткування, 62% свердловин [6].

Щодо газотранспортної системи України, то існує необхідність здійснити низку кроків для забезпечення функціонального відокремлення діяльності оператора Єдиної ГТС та усунення протиріч між чинним національним газовим законодавством України та вимогами acquis Другого енергетичного пакета [6]. Крім того, необхідно здійснити кроки стосовно подальшого повного відокремлення діяльності, пов'язаної з розмежуванням функцій з розподілу природного газу споживачам від комерційної діяльності. Зазначені кроки мають бути забезпечені такими заходами:

– забезпечення ефективної взаємодії газотранспортної системи України та ГТС країн ЄС;

- опрацювання організаційно-правових засад щодо взаємодії ГТС України та Європейських мереж;
- підвищення завантаженості ГТС України транзитними потоками;

- забезпечення ефективної роботи підземних сховищ газу на заході України, зокрема для іноземних споживачів (власників газу);

- створення єдиних рівноправних та недискримінаційних умов роботи на українському та європейському газових ринках для всіх учасників газових ринків, як країн Європейського Союзу, так і вітчизняних.

Впровадження інноваційних технологій на різних стадіях виробничих процесів видобутку, переробки та постачання нафти і газу сприятиме підвищенню ефективності роботи підприємств всього паливно-енергетичного комплексу, забезпечує конкурентні переваги в довгостроковій перспективі як на вітчизняному, так і на світовому ринках. Модернізація та інноваційний розвиток нафтогазового комплексу України в контексті євроінтеграційних процесів сприятиме:

- підвищенню енергетичної безпеки України внаслідок демонополізації забезпечення України імпортними енергоносіями;

- формуванню рівня інвестиційного клімату, необхідного для модернізації та подальшого розвитку нафтогазового комплексу України, в результаті створення єдиних рівноправних та недискримінаційних умов роботи для всіх учасників газового та нафтового ринків, як європейських, так і вітчизняних;

- зменшенню цін на природний газ для кінцевих споживачів завдяки диверсифікації забезпечення України імпортними енергоносіями та підвищенню конкуренції на газовому ринку;

- ефективній взаємодії газотранспортних систем України та Євросоюзу, поступовій інтеграції України в загальноєвропейський газовий ринок;

- виконанню зобов'язань України, які впливають з її членства в енергетичному союзі та зафіксовані міжнародними договірними документами;

- підвищенню рентабельності та ефективності функціонування нафтогазових підприємств, їх завантаженості;

- забезпеченню техніко-економічного та організаційного рівня західноукраїнських підземних сховищ газу, який дасть змогу активно залучати іноземних замовників послуг зберігання;

- підвищенню конкурентоспроможності нафтогазового сектору України;

- зміцненню міжнародного іміджу України як транзитної держави;

- створенню додаткових робочих місць;

- збільшенню сум надходження до державного та місцевого бюджетів.

Реалізація інновацій впливає на різні показники діяльності підприємства: витратні норми споживаних матеріалів та енергії; обсяг продукції; продуктивність праці; чисельність працюючих; собівартість продукції; прибуток; рентабельність; фондовіддачу тощо.

Створення, розробка та впровадження нових технологій можуть допомогти підприємствам нафтогазового комплексу подолати негативні наслідки впливу економічної кризи і вийти на новий рівень розвитку.

Для підвищення інноваційної активності українських підприємств необхідно створювати сприятливий клімат для розширення інноваційної діяльності, включаючи створення відповідної інфраструктури, організувати підготовку і перепідготовку кадрів для інноваційної діяльності.

Отже, на даному етапі основними пріоритетами підвищення ефективності функціонування нафтогазового комплексу повинні бути визначені усунення техніко-технологічної відсталості виробництва та забезпечення збалансованого розвитку всіх ланок технологічного ланцюжка – від розвідки вуглеводневих ресурсів до отримання продукції нафтогазохімії.

Найбільш актуальні інноваційні технології належать до таких категорій [7, с. 7]:

- ізоляційні покриття та матеріали;

- засоби зв'язку і виробництво енергії;

- фільтрація і робочі рідини;

- охорона праці, промислова безпека та охорона довкілля;

- виробничий контроль та моніторинг;

- управління просуванням енергоресурсів;

- безпека;

- сенсорні пристрої;

- програмне забезпечення.

Характеризуючи сучасний рівень інноваційного розвитку нафтогазового комплексу, слід вказати на недостатній рівень витрат на НДДКР, низьку сприйнятливості суб'єктів галузі до нововведень, відсутність ефективного стимулюючого механізму щодо підвищення інноваційного потенціалу підприємств. Ця обставина багато в чому пояснюється як недооцінкою значення науково-технічного розвитку нафтогазовими і нафтопереробними підприємствами, так і відсутністю чіткої державної політики, спрямованої на стимулювання інноваційних процесів в економіці, на створення необхідних умов для формування ефективної інноваційної системи, вдосконалення науково-технічної та інноваційної інфраструктури. Виходячи з цього, можна припустити, що створення сприятливих умов для активізації в нафтогазовому комплексі інтенсивних факторів росту тісно пов'язане з можливостями усунення наявних невідповідностей у сфері розвитку його науково-технічного і виробничого потенціалів.

У цьому контексті одна з очевидних, що вимагає негайного вирішення, проблем пов'язана з необхідністю модернізації та розвитку галузевої науки. Зокрема, недофінансування науки протягом декількох кризових років на тлі соціально-економічних і політичних змін та скорочення на цій основі попиту на високотехнологічні розробки з боку як держави, так і бізнесу зумовило погіршення науково-технічної бази дослідних організацій, призвело до ослаблення їх матеріально-технічної оснащеності і кадрового складу. Як наслідок, багато організацій науково-дослідницької сфери сьогодні не мають необхідний потенціал НДДКР, що підсилює розрив між наявними напрямками наукових розробок, рівнем їх комерціалізації та технологічними потребами промисловості. У цих умовах об'єктивно стає активізація ролі держави в розвитку науково-технічного потенціалу галузі за допомогою формування адекватної інноваційної інфраструктури та стимулювання мотивації науки і бізнесу до створення та запровадження інноваційних розробок. У цьому контексті найважливіше значення набуває впровадження державою прямих та непрямих стимулів створення і освоєння нововведень, таких як укладання контрактів на виконання науково-дослідних робіт, надання цільових субсидій, грантів, введення пільгового оподаткування, сприяння створенню інноваційних фондів та венчурних фірм, підтримка середніх та малих інноваційних підприємств, формування технопарків, бізнес-інкубаторів та центрів трансферу технологій.

Наступна важлива проблема полягає в необхідності вибудовування ефективної моделі інтеграції і взаємодії бізнесу, держави, науки і освіти, спрямованої на забез-

печення орієнтації наукових досліджень та розробок на потреби інноваційного розвитку галузі, прискорення процесу комерціалізації інновацій і нових технологій, на підвищення інвестиційної активності в науково-технічній та інноваційній сфері, на залучення в галузь інноваційних технологій, а також досягнення високих освітніх стандартів для підготовки відповідного кадрового потенціалу.

Інноваційна діяльність в нафтогазовому секторі орієнтована не тільки на збільшення видобутку сировини. Ще одним важливим напрямом є забезпечення безпеки операційної діяльності. Це може включати в себе пошуки нових способів моніторингу механічної цілісності та технічного стану матеріалів при зміні умов навколишнього середовища або ж створення нових систем для здійснення виробничого контролю, технічного обслуговування і ремонту. Оскільки підприємства галузі все частіше ведуть свою операційну діяльність в екстремальних умовах, інновації в напрямі забезпечення безпеки виробництва і охорони праці набувають все більш актуального значення.

Новий етап інноваційного розвитку нафтогазового комплексу України передбачає не тільки впровадження новітніх технологічних процесів, але й підвищення кваліфікації працівників. До того ж основними завданнями нафтопереробних та газопереробних підприємств є збільшення прибутку та рентабельності, забезпечення необхідного рівня безпеки, виконання вимог нормативних документів, особливо екологічного характеру. Водночас перед нафтогазовим комплексом стоять такі проблеми, як реструктуризація виробничого персоналу, підвищення його кваліфікації та робота на сучасних високотехнологічних підприємствах.

Ще одна найважливіша задача полягає в повноцінному розвитку і модернізації підприємств суміжних галузей та комплексів. Широкими можливостями в цьому контексті є виробництво конкурентоспроможного нафтогазового обладнання, освоєння нових зразків техніки і технологій, що може як стати основою для технічного переозброєння та інноваційного оновлення основних фондів в нафтогазовому комплексі, так і створити умови для диверсифікації структури промислового виробництва. Реалізація цієї перспективи вимагає створення державою дієвих економічних механізмів щодо стимулювання проведення НДДКР у сфері розробки та вдосконалення технологій розвідки, видобутку і комплексної переробки вуглеводнів, формування налагодженої системи комерціалізації нововведень, організації запуску виробництва конкурен-

тоспроможної продукції, зокрема, за рахунок придбання патентів і ліцензій на передові технології.

Неможливо заперечувати фундаментальну роль інновацій в розвитку нафтогазової промисловості. Технологічні інновації мають величезний вплив на всі аспекти і ланки системи видобуток-постачання. Технічний прогрес, починаючи з тривимірного і чотиривимірного формату сейсмологічних досліджень та закінчуючи удосконаленням технологій фракційної перегонки та ізомеризації, скраплення газів та регазифікації, має великий вплив на процеси розвідки, буріння, видобутку, переробки та постачання нафти і газу. В майбутньому науково-технічний прогрес набиратиме оберті. Підприємства паливно-енергетичного комплексу вже сьогодні розглядають перспективи застосування нанотехнологій, біотехнологій та екологічно безпечних рішень в галузі хімії.

Висновки. Завдання перетворення нафтогазової промисловості на рушійну силу сталого економічного зростання викликає необхідність розробки чіткої і прорахованої на тривалу перспективу державної стратегії ефективного розвитку та комплексного використання сировинного потенціалу галузі. Вкрай важливо, щоб ця стратегія виходила з національних інтересів держави і передбачала розширення участі країни на світових енергетичних ринках без шкоди для поточних та перспективних потреб національної економіки.

Слід пам'ятати про те, що вуглеводні є вичерпаними ресурсами, а також про те, що експортно-сировинна спрямованість функціонування нафтогазового комплексу має обмежений термін, особливо в умовах неефективного використання доходів, що надходять від їх експорту. У зв'язку з цим для держави поряд з диверсифікацією маршрутів експортних поставок вуглеводневої сировини все більшого значення має набувати перехід на альтернативні сировинному експорту варіанти розвитку нафтогазової промисловості, зокрема на підвищення експортного потенціалу переробної ланки нафтогазового комплексу і завоювання на цій основі власних ніш на світовому ринку поставок кінцевої продукції.

А домогтися цієї мети можливо перш за все на основі трансформації наявного економічного курсу на формування високоефективного науково-технічного і промислового потенціалу, які можна буде задіяти як для модернізації та технічного переоснащення наявних підприємств, так і для розвитку нових конкурентоспроможних виробництв.

Список використаних джерел:

1. Бурлака В.Г. Стратегія розвитку нафтового сектору України / В.Г. Бурлака – К. : НАУ, 2012. – 356 с.
2. Енергетична стратегія України до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 року № 145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua.
3. Корнілов І.Є. Інноваційні процеси в стратегії розвитку світової енергетики: досвід для України / І.Є. Корнілов // Нефть та газ. – 2006. – № 3. – С. 74–88.
4. Економічна енциклопедія : у 3 т. – К. : ВЦ Академія, 2000– . – Т. 1 / редкол.: С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. – 2000. – 864 с.
5. Мельник О.В. Пріоритети та перспективи розвитку паливно-енергетичного комплексу України у взаємодії з суміжними галузями : автореф. дис. ... канд. техн. наук / О.В. Мельник. – К., 2006. – 20 с.
6. Розвиток газового сектору України у контексті євроінтеграції: аналітична доповідь // Національна безпека і оборона. – К. : Вид-во Центру Разумкова, 2014. – 42 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/upload/1392734130_file.pdf.
7. Шерстюк Р.В. Шляхи модернізації НПЗ України / Р.В. Шерстюк // Нафтопереробка та нафтохімія. – 2006. – № 11. – С. 5–10.
8. Нафтогаз України: річний звіт за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.naftogaz.com>.

Анотація. В статті проведено аналіз перспективних напрямів модернізації та інноваційного розвитку нафтогазового комплексу. Доказано необхідність впровадження інновацій для забезпечення сталого розвитку нафтогазового комплексу України.

Ключевые слова: інновації, ефективні технології, енергоресурси, нафтогазовий комплекс, операційний процес.

Summary. The paper analyzes the promising directions for the upgrade and innovative development of the oil and gas complex. The necessity of innovation implementation for sustainable development of the Ukrainian oil and gas complex is proved.

Key words: innovations, effective technologies, energy resources, oil and gas complex, operational process.

УДК 001.891.3+33

Братута О. Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри економіки
промисловості та організації виробництва
Українського хіміко-технологічного університету*

Bratuta O. G.

*Candidate of Economical Sciences, Docent,
Doctoral Student of Department Economics
of Industry and Organization of Production
Ukrainian State University of Chemical Technology*

ПЕРЕДПОСИЛКОВЕ ЗНАННЯ КОНКРЕТНО-НАУКОВОГО РІВНЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

PRECEDING KNOWLEDGE OF THE CONCRETELY-SCIENTIFIC LEVEL AS AN ELEMENT OF METHODOLOGICAL SUPPORT OF UKRAINIAN ECONOMICAL SCIENCES

Анотація. У статті розглянута проблема визначення такого елемента системи методологічного забезпечення проведення економічних досліджень, як передпосилкове знання конкретно-наукового рівня пізнання. Як свідчить досвід вітчизняних економічних досліджень, завдання формування відповідного елемента зазначеної системи вирішено формально. Що стосується сучасної економічної науки, то при поліфонії шкіл і напрямів економічної думки можна виділити дві конкуруючі парадигми: ринкова, що є домінуючою, та трансринкова – альтернативна. Обидві парадигми мають суттєві онтологічні та методологічні недоліки. На підставі проведеного дослідження обґрунтовано положення, що як передпосилкове знання конкретно-наукового рівня пізнання під час формування методологічного забезпечення проведення економічних досліджень доцільно використовувати ринкову парадигму з урахуванням запропонованих змін стосовно її засадних теоретичних положень. Крім того, була систематизована адекватна зазначеній парадигмі категоріальна матриця.

Ключові слова: система методологічного забезпечення економічного дослідження, передпосилкове знання, конкретно-науковий рівень пізнання, категоріальна матриця, парадигма.

Постановка проблеми. Більшості вітчизняних науковців у галузі економічної науки притаманне спрощене уявлення щодо місця та ролі методології у науковому дослідженні, наслідком чого є формальне ставлення до обґрунтування методу його проведення. Практично усе зводиться до вибору з арсеналу традиційних (або навіть просто популярних (модних)) на відповідному історичному етапі еволюції науки засобів проведення наукового дослідження та встановлення певної відповідності між задекларованими засобами й отриманими науковими результатами. За таких обставин основними завданнями наукового дослідження стають визначення й ідентифікація наукового факту явища з подальшим еkleктичним обґрунтуванням його відповідності наявній системі

знань. Як наслідок, більшість наукових досліджень, а відповідно, й отриманих наукових результатів, фактично мають описовий, догматичний і квазінауковий характер. Можна констатувати, що у сучасній вітчизняній економічній науці призупинився процес створення та приросту теоретичного наукового знання.

Одна з основних причин такого становища полягає у спрощеному підході до процесу формування системи методологічного забезпечення проведення економічного дослідження. Зокрема, ігнорується необхідність визначення таких елементів цієї системи, як передпосилкове знання, форма логіки процесу створення предметного наукового знання, система критеріїв оцінки істинності отриманих наукових результатів та форма наукового